ZAMIEŃ KROWĘ NA MONETĘ

HISTORIA PIENIĄDZA NA WIESZAKU

HISTORIA

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PIENIĄDZ

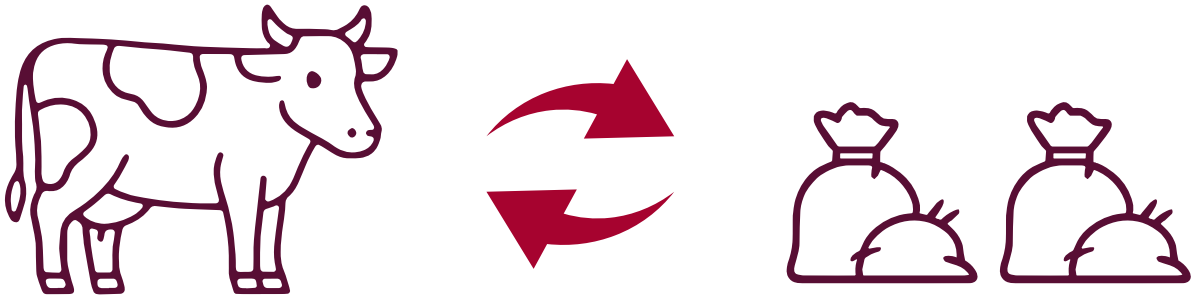
- Co to jest pieniądz?
- Jakie formy może mieć pieniądz?
- Czy pieniądze muszą być papierowe lub metalowe?
- Dlaczego ufamy pieniądzom?

Pieniądz to powszechny środek płatniczy przyjmowany w zamian za towary i usługi oraz służący do regulacji zobowiązań (NBP, 2022).

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PIERWSZE FORMY WYMIANY – BARTER

- Barter to najstarszy sposób wymiany – polegał on na bezpośrednim zamienianiu jednych rzeczy na inne. Na przykład: ktoś oddawał zboże, a w zamian dostawał narzędzie rolnicze.
- Ułatwiał wymianę nadwyżek na potrzebne produkty.
- Wymiana wymagała znalezienia osoby, która miała to, czego potrzebowaliśmy, i chciała od nas to, co mieliśmy.
- Niektóre rzeczy trudno było podzielić.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PIERWSZE ŚRODKI WYMIANY – BARTER

- Z czasem ludzie zaczęli używać wybranych towarów jako środka płatniczego.
- Niektóre rzeczy były szczególnie cenne w danym regionie, więc zaczęto ich używać jak pieniędzy. Były to: sól, skóry i muszle.
- Takie towary mogły być dzielone na mniejsze części oraz wykorzystywane jako wyznacznik wartości innych produktów.
- W różnych miejscach towary pełniące funkcje pieniędzy miały różną wartość, co utrudniało wymianę i ustalanie cen produktów.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PIERWSZE MONETY

- Około 600 lat p.n.e. w starożytnej Lidii (dzisiejsza Turcja) pojawiły się pierwsze monety wykonane ze stopu złota i srebra.
- Dzięki nim łatwiej było prowadzić handel również z nieznajomymi czy na większą odległość.
- Monety bywały fałszowane lub „klipowane" (obcinano brzegi dla uzyskania wartościowego metalu), co stopniowo obniżało ich wagę i wartość.

Źródło: The Coins of Sardis, https://sardisexpedition.org/en/essays/latw-kroll-coins-of-sardis (dostęp: 15.09.2025).

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

EWOLUCJA MONET – POJAWIENIE SIĘ BANKNOTÓW

- W średniowiecznej Europie kupcy oddawali na przechowanie swoje złote i srebrne monety bankierom. W zamian otrzymywali pokwitowania – potwierdzenie przechowywania kruszcu o określonej wartości.
- Kwity z czasem zaczęły krążyć w handlu, a ich posiadacz mógł odebrać złoto lub srebro od bankiera, u którego zostawił swój kruszec.
- Ludzie zaczęli wymieniać się samymi kwitami zamiast faktycznie nosić ze sobą metalowe monety. W praktyce był to już pieniądz papierowy.

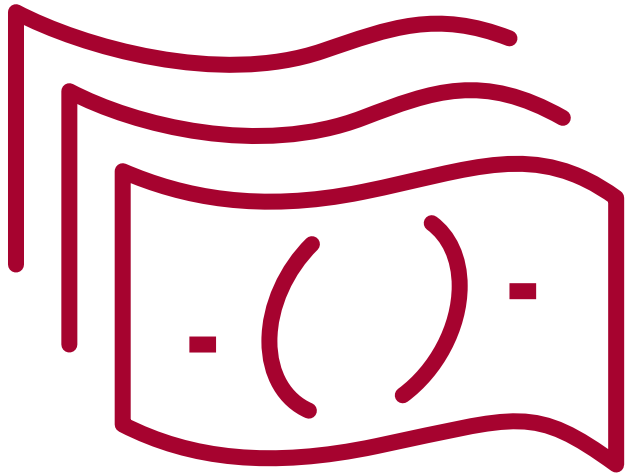
Źródło: Usury in Medieval England: Lending Money to the King, https://historicalbritainblog.com/usury-in-medieval-england-lending-money-to-the-king/ (dostęp: 15.09.2025).

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

EWOLUCJA MONET – POJAWIENIE SIĘ BANKNOTÓW

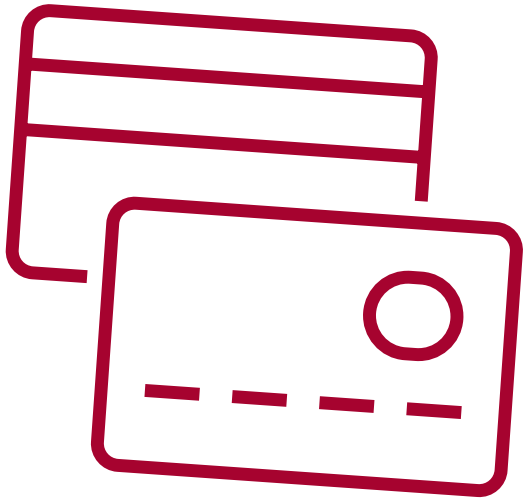
- Początkowo kwity były wystawiane na konkretną osobę, ale z czasem pojawiły się kwity na okaziciela (dla każdego, kto je posiadał).
- W końcu banki centralne zaczęły emitować własne, powszechnie akceptowane banknoty jako oficjalny środek płatniczy.
- Papierowe pieniądze były podatne na fałszerstwa, dlatego powstawały coraz bardziej wyszukane sposoby ich zabezpieczenia.

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PIENIĄDZ ELEKTRONICZNY

- Pieniądz elektroniczny to cyfrowy zapis wartości pieniędzy na koncie bankowym, karcie płatniczej lub w aplikacji mobilnej.
- Pieniądz elektroniczny pozwala płacić bez gotówki – przelewem, kartą lub telefonem.
- To szybkie, wygodne i bezpieczne płatności w dowolnym miejscu i o każdej porze.
- Do posługiwania się pieniądzem elektronicznym potrzebny jest dostęp do internetu lub terminala. Konieczne jest też zachowanie wyjątkowej ostrożności przed cyberatakami i uważanie na awarie techniczne.

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

KRYPTOWALUTY

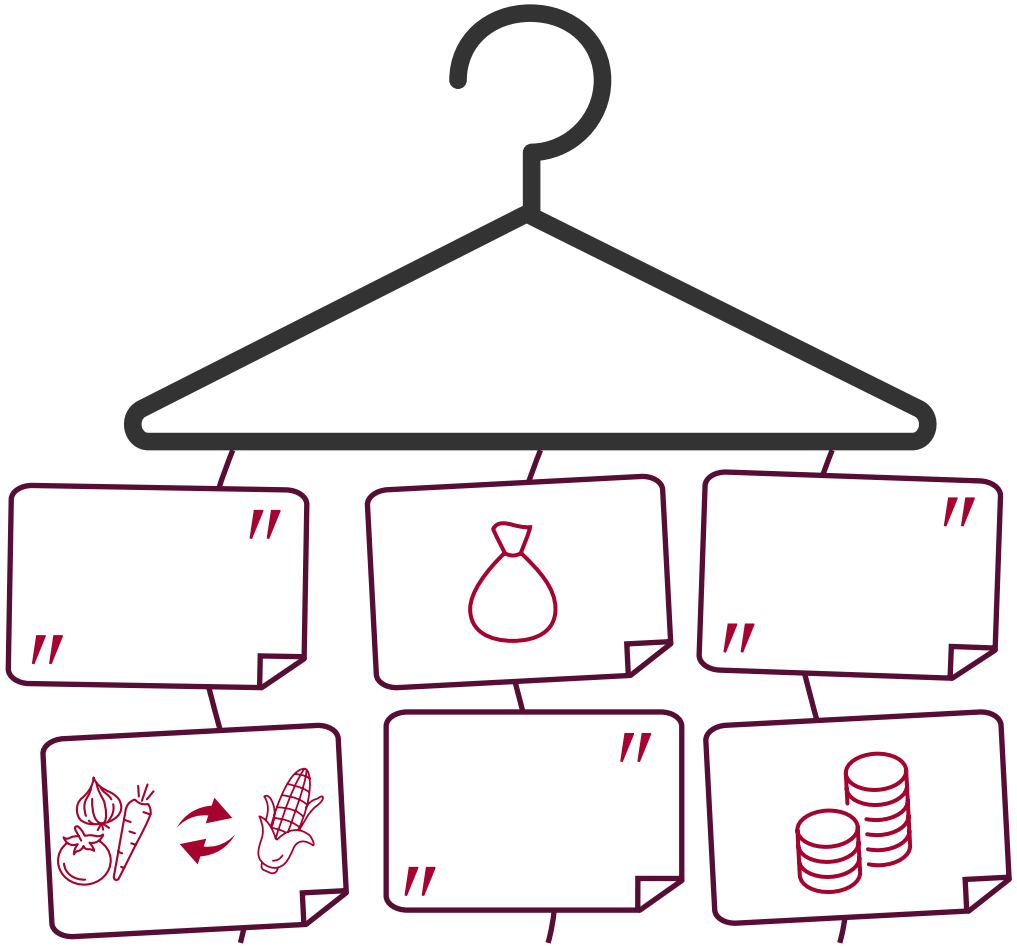
- Kryptowaluty to cyfrowe środki finansowe, które nie mają postaci fizycznej – istnieją tylko w internecie.
- Opierają się na bezpiecznym zapisie komputerowym zwanym blockchainem.
- Nie są emitowane przez żaden bank ani rząd oraz nie są powszechnie akceptowane – oznacza to, że nie można nimi wszędzie płacić. Z tego powodu narażone są na liczne ryzyka.
- Wartość kryptowalut może gwałtownie się zmieniać w krótkim czasie. Dlatego inwestowanie w kryptowaluty wiąże się z wysokim ryzykiem poniesienia strat.

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

WIZUALIZACJA PRZYKŁADOWEJ PRACY – HISTORIA PIENIĄDZA NA WIESZAKU

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

GŁÓWNE CECHY PIENIĄDZA

- **Stabilność** – wartość pieniądza powinna być raczej stała i nie zmieniać się z dnia na dzień. To oznacza, że za tę samą kwotę kupisz podobne rzeczy dziś i za tydzień.
- **Poręczność** – pieniądz powinien być łatwy do używania, noszenia i przechowywania w portfelu lub nawet w kieszeni. Powinien być poręczny tak, aby bez problemu zapłacić nim w sklepie czy kupić lizaka.
- **Trwałość** – dobry pieniądz nie niszczy się łatwo: monety i banknoty muszą wytrzymać wiele użyć.
- **Jednolitość** – wszystkie monety i banknoty o tej samej wartości powinny wyglądać tak samo i mieć taką samą wartość. Jest to potrzebne po to, aby nie było wątpliwości, ile są warte.
- **Podzielność** – pieniądz można podzielić na mniejsze części, więc możesz zapłacić dokładnie tyle, ile potrzeba, np. 1 zł dzieli się na 100 groszy.
- **Rozpoznawalność** – prawdziwy pieniądz łatwo rozpoznasz, ponieważ ma on specjalne znaki i zabezpieczenia. Dzięki temu trudno go podrobić i można sprawdzić, które monety i banknoty są prawdziwe.

Zapamiętaj! Dzięki tym cechom pieniądz spełnia swoje zadania: jest wygodny, bezpieczny i wszyscy mogą w prosty sposób się nim posługiwać!

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

ZMIANA WARTOŚCI PIENIĄDZA W CZASIE

„List dziadka był taki – a właściwie nie list, tylko dopisek: «Pisała mi mama, że jesteś w trzecim oddziale i pilnie się uczysz, więc posyłam ci dolara, żebyś sobie kupił, czego ci będzie potrzeba». [...] dolar ma 100 centów i przed wojną pióro ze stalką kosztowało centa, a teraz 3 centy, kajet kosztował centa, a teraz 5, ołówek centa, a teraz 3, scyzoryk albo piórnik tak samo 5 centów kosztowały, a teraz 10.

Za centa można było dostać trzy ciasteczka albo karmelek, a teraz karmelki tak samo kosztują, tylko mniejsze, i jedno ciastko za centa. Kinematograf kosztował 5 centów, teraz 10, futbol 15, teraz 25. Zegarek dolara, teraz od 1 dolara do 3. Rower 10 dolarów, teraz 15 albo 18. I w Ameryce wszystko przedwojenne było lepsze i tańsze".

Źródło: J. Korczak, „Bankructwo małego Dżeka", Fundacja Warszawski Instytut Bankowości, Warszawa 2024, s. 54-59, https://przedsiebiorczydzek.pl/wp-content/uploads/2025/02/Ksiazka-Bankructwo-malego-Dzeka_online.pdf (dostęp: 15.09.2025).

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

DENOMINACJA W POLSCE (DLA KLASY V)

- Na początku lat 90. XX wieku w Polsce ceny bardzo szybko rosły – takie zjawisko nazywamy hiperinflacją, czyli bardzo wysoką inflacją. Płacenie i liczenie pieniędzy stawało się niewygodne: kwoty były duże, a ceny szybko się zmieniały.
- Sposobem na te trudności była denominacja, czyli wymiana starych pieniędzy na nowe według jednego, prostego przelicznika. Wybrano zasadę: 10 000 starych złotych to 1 nowy złoty. Odbyło się to 1 stycznia 1995 roku.
- Przez pewien czas w sklepach podawano ceny w dwóch wersjach (starej i nowej), aby każdy mógł łatwo porównać i przyzwyczaić się do nowego zapisu. Banki wymieniały stare banknoty na nowe, a urzędy i firmy dostosowały dokumenty, cenniki i programy księgowe.

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI
Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

ZAMIEŃ KROWĘ NA MONETĘ
HISTORIA PIENIĄDZA NA WIESZAKU

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.